

Házikönyvtárak és közművelődési könyvtár Balatonalmádiban

BEHRING ANIKÓ

Szerkesztőségünk folyamatosan közölni kívánja a KMK pályázatára beérkezett dolgozatok közül a legjobbaknak cikké formált változatát. Korábban SÖVÉNYHÁZI Csilla pályamunkájának rövidített változatát közöltük (1973. 5/6. sz.), most BEHRING Anikó hasonló eredetű cikkének adunk helyet. Reméljük, hogy ez a közleményfajta is hozzájárul a fiatal könyvtárosok szakmai alkotókedvének serkentéséhez.

Az általános művelődési szint emelése csak akkor lehetséges, ha a közművelődés különböző összetevői tudatosan azonos irányba orientálják az embereket. Így van ez az olvasási kultúra kialakítása, illetve fejlesztése területén is, ahol nem huzható meg élesen a határ, meddig tart az irodalomszakos tanár hatásköre, hol kapcsolódik a könyvtáros könyvajánló és nevelő munkája a könyvterjesztő tevékenységével, vagy a kiadói politikával.

Felmérésem is éppen egy ilyen határterületnek tűnő kérdést elemez. Az utóbbi évek könyvkulturával kapcsolatos szociológiai kutatásai különböző részterületeket vizsgáltak, de kivétel nélkül a családi könyvtárakhoz vezették vissza az olvasási kultúra kialakításának szálait. Elsősorban saját könyvtárosi munkám tudatosabbá, tervszerűbbé tétele érdekében mértem fel könyvtári olvasóink egy részének házikönyvtárát, s különösen az érdekelt, hogy milyen összefüggés van a két könyvtártípus között, mit várnak használói az egyiktől, mit a másiktól, s van-e a kettőnek valamilyen mérhető kölcsönhatása.

A FELMÉRÉS SZINTERE ÉS A MEGKÉRDEZETTEK ADATAI

A 6670 állandó lakosu Balatonalmádi az északi part egyik legifjabb települése. A nagyközség jellegét elsősorban üdülöhely-volta határozza meg, fő profilja az idegenforgalom. Az állandó lakosság összetétele rendkívül heterogén. Az ún. őslakosságot a főleg Veszprémből kitelepült szőlő- és nyaralótulajdonosok alkotják. Elég magas az itt élő nyugdíjasok száma. A községnek mezőgazdasága a háztáji gyümölcsösökön kívül nincs, így a paraszti réteg teljesen hiányzik. Jelentős viszont az ipari munkások száma. Ők részben a helyi (KTSZ, kőfejtő stb.), többségükben pedig a fűzfői és veszprémi üzemekben

dolgoznak. A fűzfői gyártelep és Veszprém növekvő vegyipari jelentősége, valamint a Balatonalmádiban működő Bauxitkutató Vállalat tevékenysége nagyszámú műszaki értelmiséget vonzott ide.

A Balatonalmádi Községi Könyvtár a szorosan vett könyvtári szolgáltatásokon túl fontos szerepet játszik a község művelődésében. Objektum és (73. szept. 1-ig) főhivatású népművelő hiányában a népművelési tevékenységet igyekezett pótolni irodalmi és zenei estjeivel. A könyvtárakban modern, izléses berendezésű, különválasztott felnőtt és gyerekrészt, valamint a felnőttek részére folyóiratolvasó várja a látogatókat. 1971-ben (1) 1126 olvasója 13 379 látogatás során 31 466 kötetet kölcsönzött.

A könyvvel való kapcsolatot nemcsak a könyvtár biztosítja. Minden helyi vállalat rendelkezik kisebb-nagyobb könyvtárral. A két általános iskola könyvtára átlagos iskolai szinten mozog, állománygyarapításuk esetleges, a pénzügyi helyzet függvénye.

Felmérésem 1972. márciusában készült, kérdőív segítségével. A kérdőívek szétosztásánál a véletlenszerűség elvét alkalmaztam. Minden ötödik olvasó kapott kérdőívet, s az így kiadott 140 darabból 111 értékelhető érkezett vissza. A mintavételi csoport tagjai októberben ismét kaptak egy kérdőívet, amely 7 kiegészítő kérdést tartalmazott, ezek vonatkoztak a két könyvtár típus használatának különbözőségére.

A vizsgálat időpontjában 705 felnőtt olvasója volt a könyvtárnak, ezek %-os megoszlása a következő:

munkás	14%
tanuló	20%
értelmiségi	20%
alkalmazott	11%
nyugdíjas és egyéb	35%

A kérdőív első kérdései általános adatokra vonatkoztak, s ebből kiderült, hogy a megkérdezett 111 fő életkori, foglalkozási és iskolai végzettségi megoszlása a következő:

Életkora

15-25 éves	25-35 éves	35-50 éves	50 év felett
33%	26%	13%	28%

Foglalkozása

munkás	tanuló	értelmiségi	alkalmazott	nyugdíjas és egyéb
12%	13%	22%	26%	27%

Iskolai végzettség

6 elemi	8 ált. (vagy 4 polgári)	érettségi	főiskola	egyetem
3%	38%	32%	11%	16%

Elismert könyvtári követelmény ma már, hogy lehetőleg minél több családból legyen tagja a könyvtárnak, mert ezáltal hatni lehet a család többi tag-

jára is. Ezt a tényt jelen vizsgálati csoport tagjai is megerősítették, mert válaszaikból kiderült, hogy a 111 családból az összes családtagok 60%-a - ebből 36% gyermek - tagja a helyi könyvtárnak.

Használja még munkahelyi (iskolai) könyvtárát a megkérdezettek 15%-a, a Megyei Könyvtár tagja 9%, ami a bejáró dolgozókból, illetve gimnazistákból tevődik össze.

A HÁZIKÖNYVTÁRAK NAGYSÁGA, TARTALMI MEGOSZLÁSA

Ebben a fejezetben csupán bemutatni szeretném a nyert adatokat, az értekelésre, összehasonlításra egy későbbi fejezetben térek rá, ahol a közkönyvtár használatával vetem össze őket.

A nagyságra vonatkozó részletes megoszlást az alábbi táblázat tükrözi:

Saját könyvtá- lomány(db)	A z o l v a s ó									
	Kora				Foglalkozása					
	15-25	25-35	35-50	50 fe- lett	munk.	tan.	ért.	alk.	nyugd. egyéb	össz.
nincs	1	-	-	4	1	-	-	-	4	5
10-100	20	4	1	11	6	13	1	5	11	36
100-300	8	12	5	9	3	1	7	13	10	34
300-500	4	10	2	3	4	1	6	5	3	19
500-1000	2	2	5	2	-	-	6	3	2	11
1000 felett	2	1	2	1	-	-	3	3	-	6

Nincs könyve 5 megkérdezettnek, - 4 nyugdíjasnak és egy ipari tanulónak. A 16 éves Sz. László 1970 óta tagja könyvtárunknak. Ritkán látogató olvasó, irodalmi érdeklődése lektür (2) szinten áll. A kérdőíven az "érdeklődési köre, hobbyja" kérdésre a "minden érdekel" választ adta. A mintán belül ez egyedi eset, de példázza az ipari tanulók hátrányos helyzetét.

A községben - amint azt már említettem - elég nagy számú nyugdíjas él. Tekintve, hogy többségük a hajdani felsőbb körökhöz, vagy legalábbis a jobb anyagi körülmények között élő réteghez tartozott, reméltem, hogy találok néhány érdekes összetételű, szép könyvtárát. Sajnos azonban a legtöbb nyugdíjas megjegyezte a kérdőíven, hogy eredeti könyvtára a háború alatt elpusztult. A megkérdezett 30 nyugdíjasból mindössze 5 rendelkezik jelentősebb számú - 300-100 kötet - könyvvel. Ennek ellenére a nyugdíjasok olvasási igénye és színvonala általában magas, ezt alátámasztja a tény, hogy a beiratkozott olvasók 35%-a közülük kerül ki.

A vizsgált 111-ből 36 családi könyvtár 10-100 kötetből áll. Közülük 13 tanuló (ami a könyvekkel való jó kapcsolat alakulását mutatja).

A munkások közül 6-nak van ilyen nagyságrendű könyvtára, 100-300 db háromnak és 300-500 db négy főnek. Ezekből az adatokból hasonló következtést vonhatok le, mint KAMARÁS István a munkások olvasási szokásait vizsgáló tanulmányában: "A munkások könyvvel, olvasással, könyvtárral kapcsolatos... magatartása részben jó "éghajlati viszonyokat" jelent az olvasás nagyobb mértékű elterjedéséhez, részben viszont... arra figyelmeztet, hogy az olvasóvá válás folyamata meglehetősen egyenetlen." (3)

Leggazdagabb házikönyvtárral az értelmiség és az alkalmazotti réteg rendelkezik. Érdekes, hogy a két csoport között nincsen különösebben nagy különbség.

A könyvtárak nagyságának bemutatását azzal zárom, hogy az általam vizsgált 111 családnál összesen 31 280 kötet könyv van, ez átlagosan egy családra számítva 281 darabot jelent.

A házikönyvtárak nagysága önmagában is sokatmondó információ. A vizsgálat szempontjából azonban legalább ilyen fontos tartalmi összetételük kérdése.

A 111 családi könyvtárban összesen 18 337 db szépirodalmi könyvet találunk. Ezen belül is a legnagyobb számmal - 16 582 db - a regények szerepelnek. Több hazai izlésvizsgálat egybehangzón kimutatta, hogy minden rétegnél a magyar és külföldi klasszikusok vezetik a legkedveltebb, legolvasottabb művek listáját. Ez a tendencia a házikönyvtárakon belül is jelentkezik. Sajnos a modern (4) irodalomnál nem ilyen kedvező a helyzet. A megkérdezettek 55%-a rendelkezik ugyan ezzel az állománycsoporttal, de ezek nagyságrendje csupán 6 személy esetében lépi át a 10-100 db-os kategóriát, s szinte kizárólag az értelmiségi és alkalmazott rétegnél található. A versek képviselését a következő táblázat mutatja be:

Könyv db	A z o l v a s ó									
	Kora				Foglalkozása					
	15-25	25-35	25-50	50 felett	munk.	tan.	ért.	alk.	nyugd. egyéb	össz.
nincs	8	2	-	15	5	3	-	2	15	25
1-10	20	11	5	6	6	11	6	14	5	42
10-100	9	16	10	9	3	1	17	13	10	44

A vizsgált házikönyvtárak anyagának 33%-a szak- és ismeretterjesztő irodalom. A természettudományos és műszaki irodalomból említésre érdemes gyűjtemény csak a műszaki értelmiségnél található. A történelmi és társadalomtudományi irodalom gyűjtésében is az értelmiségiek járnak az élen, bár kivívó példaként köztük is akad olyan pedagógus, akinek egy társadalomtudományi könyve sincs, s olyan egyetemi tanársegéd, akinek mindössze 2 kötete van ebből a kategóriából.

Amint azt majd a folyóiratolvasási szokásoknál láthatjuk, a társadalomtudományi folyóiratok a legnépszerűbbek közé tartoznak; ezen belül a politikaiakat pl. a megkérdezettek 27%-a olvassa rendszeresen.

A kérdőíven szerepelt a kérdés, hogy "ha kapna 1000 Ft-os könyvvásár-

lási utalványt, milyen könyveket vásárolna?" Művészeti albumokat, könyveket venne 19 fő. A 111-ből 62 család rendelkezik zenei és képzőművészeti könyvekkel. Másik 28 személy az elképzelt 1000 Ft-ból lexikonokat, kézikönyveket vásárolna.

A lexikonok, kézikönyvek, szótárak állománycsoportja a következő képet mutatja:

Könyv db	A z o l v a s ó									
	Kora				Foglalkozása					
	15-25	25-35	35-50	50 felett	munk.	tan.	ért.	alk.	nyugd. egyéb	össz.
nincs	9	1	1	13	4	4	-	2	14	24
1-10	22	16	4	9	6	11	6	18	10	51
10-20	4	10	4	4	4	-	9	5	4	22
20-100	1	1	5	3	-	-	6	2	2	10
100 felett	1	1	1	1	-	-	2	2	-	4

FOLYÓIRATOLVASÁSI ÉS KÖNYVVÁSÁRLÁSI SZOKÁSOK

Az ujságok és folyóiratok olvasási aránya is jellemző képet adhat az olvasó kulturális szintjéről, hiszen a könyvek mellett pótolhatatlan szerepük van a köznapi tudat szintjét alakító, aktuális ismereteket közvetítő sajtótermékeknek.

A következő táblázat bemutatja, hogy a különböző folyóiratokat a megkérdezettek milyen megoszlásban olvassák. A kiértékelés alapjául szolgáló kérdés csak a rendszeresen olvasott ujságokra vonatkozott.

	n = 111	
	fő	%
Helyi lapok	43	38
Napilapok	61	55
Társ.tud.lapok	19	17
Term.tud.lapok	47	42
Irodalmi	11	9
Művészeti	10	9
Magazinok	61	55

A napilapok és a helyi lap olvasottsága kielégítő. A magazin-kategória nagy arányát magyarázza, hogy itt szerepelnek a színes hetilapok és az ifjúságiak. Az értelmiségi mintán belül mindössze 7 humán értelmiségi van, s itt a munkások és technikusok műszaki beállítottsága miatt érthető a természettudomá-

nyi lapok olvasóinak nagy száma. Szomorú, hogy a 111-es csoportból mindössze 11 említ irodalmi lapot.

A megkérdezett 111 olvasóból 25 nem vásárol rendszeresen könyvet. Ez a látszatra nagy szám - 22% - érthetőbbé válik, ha figyelembe vesszük, hogy 18 fő kis jövedelemmel rendelkező nyugdíjas. (Ezenkívül öt szak-, illetve segédmunkás, egy tanuló, egy alkalmazott.)

A pénzügyi helyzeten és az iskolai végzettségen kívül lényeges szempont a vásárlási szokásoknál az, hogy honnan értesülnek az emberek a könyvről, ki- nek az ajánlására figyelnek fel. Ennek megismerésére 15 alternatívát soroltam fel egy kérdésen belül. A legfontosabb források nagyság szerinti sorrendje így alakul:

Folyóiratok	55%
Televízió	46%
Kirakat	45%
Könyvtár	43%
Rádió	37%
Barátok	29%
Ismerősök	20%
Könyvesbolt	18%
Tanár	12%

A kirakat szerepe (annak ellenére, hogy felületes és elsősorban a könyv külsejére támaszkodó értesülést jelent) nagyobb, mint a könyvesbolton belüli, konkrét ismereteket adó tájékoztató lehetőség. Érdekes, hogy a könyvesbolti eladó szerepe a vásárlásnál - az elvárással ellentétben - minimális, a teljes mintán belül csupán két említéssel szerepel.

A fenti adatokból számomra a legérdekesebb, hogy a könyvtár megelőzi a rádió könyvajánló szerepét. Könyvtárunkban egy éve elhelyeztünk egy táblát, amelyen felajánljuk, hogy tanácsokkal segítjük a házikönyvtárak kialakítását. Igaz ugyan, hogy konkrétan kevesen vették igénybe ezt az új szolgáltatást - ezt nyilván befolyásolta ujszerűsége is -, mégis ezek az adatok arra utalnak, hogy ennek a tevékenységnek lehet jövője. A könyvtárban látott könyvek és a könyvtáros sikeres ajánlatai - mint a 43% mutatja - meghatározó szerepet játszanak egyes könyvek megvásárlásában. Erre utal pl. egy vegyész mérnök nő megjegyzése is a kérdőíven: ha a könyvtárból kikölcsönzött könyv tetszett, akkor utólag megvásárolja. Felmerülhet a gyanu, hogy a könyvtártagok talán személyes ismeretségünk miatt jelölték meg ezt a forrást, de mégsem vagyok meggyőződve a bevallások szépitő tendenciájáról, amit az alábbiak magyaráznak. Kimutatást készítettem a legutóbb vásárolt könyvekre vonatkozó kérdések alapján. Felhasználva a Könyvvilágban található könyvjegyzéket - amely az előző hónapban forgalomba kerülő kiadványokat tartalmazza - megállapítottam, hogy a könyvek megjelenésétől a vásárlásig az esetek legnagyobb részében még nagyobb idő telik el, mint a könyvtárba érkező újdonságoknál.

A márciusban vásárolt összes könyvek újdonság-jellegük szerint a következőképp oszlanak meg:

egészen friss könyv	10%
1 hónapos könyv	9,3%
2 hónapos könyv	5,5%
régebbi könyv	<u>75,2%</u>
	100%

A balatonalmádii könyvesbolt kis kapacitása, ellátottsága ujdonságokkal - néhány kampányszerű időszak kivételével - nem sokkal jobb a könyvtárénál. Általában minél kisebb településről van szó, annál nagyobb a valószínűsége, hogy nincs nagy kínálattal és frissen megjelenő könyvekkel rendelkező könyvesboltja, amelynek fényes kirakata futó ránézés esetén is tájékozódást nyújt a legújabb anyagról. Így ezeken a helyeken komoly szerepe lehet a könyvtárnak, ahová minden megjelenő könyvről legalább az információ eljut. Csatlakozva KAMARÁS István (5) javaslatához, központilag kellene szorgalmazni és megszervezni a könyvtárak vásárlási tanácsadó tevékenységét, ami pár éven belül olyan természetes szolgáltatássá válhatna, mint pl. az adatszolgáltatás. Hiszen a könyvtáros kezében olyan segédeszköz van, mint az Uj Könyvek, olvasószolgálati gyakorlata révén az olvasók nagy részének igényeit legalábbis megközelítő mértékben ismeri. Mivel ujszerű tevékenységről van szó, bevezetésképpen meg lehetne próbálni az "alkalomra szabott" tanácsadást, például karácsonyi ajándékozáshoz.

HÁZIKÖNYVTÁRBÓL ÉS A KÖZMŰVELŐDÉSI KÖNYVTÁRBÓL OLVASOTT KÖNYVEK

A tudományok fokozott differenciálódása megköveteli a közművelődési könyvtáraktól, hogy nagy gonddal és körültekintéssel gyarapítsák és propagálják állományuk ismeretterjesztő és szakirodalmát. Az 1971-es statisztikai adatok szerint nézzük meg két közművelődési könyvtár - a megyei és a helyi - szak- és szépirodalmi könyveinek arányát.

	Szépirodalom	Szak- és ismeretterjesztő irodalom
Megyei Könyvtár	66%	34% = 100%
B. almádi Könyvtár	60%	40% = 100%
A 111 házikönyvtár	67%	33% = 100%

A házikönyvtárak összetétele tehát a közművelődési könyvtárakéhoz hasonló.

A közművelődési könyvtárakban található szépirodalom több-kevesebb folyamatossággal állandóan kézben van. Ezzel szemben mi a funkciója egy család szépirodalmi könyveinek, elsősorban a regényeknek? Legjobb esetben minden családtag elolvassa egyszer, s ha nagyon tetszett, négy-öt év múlva ismét kézbe veszi valaki. (Még nagyobb időeltolódással mondjuk a következő generáció, esetleg néhány barát, ismerős.) Addig azonban viszonylag kihasználhatatlannal áll. Ebből az következik, hogy a házikönyvtárak összetételénél pontosan fordított arányban kellene szerepelnie a két állománycsoportnak. A kiegészítő kérdőíven megkérdeztem, hogy "ha olyan könyvekről van szó, amelyekhez a könyvtárban is hozzájuthat, miért érzi szükségét, hogy megvásárolja?" Kivételesen nélkül mindenki azt a választ adta, hogy mindig kéznél van, bármikor leemelheti a polcra, ha szüksége van rá. Az igény tehát megfogalmazódik egy

speciális rendeltetésű házikönyvtár kialakítására, a gyakorlatban azonban ez még nem valósul meg. Nézzük meg az olvasott irodalom összetételét néhány szempontból.

Először hasonlítsuk össze, hogy a felmérés időpontjában a könyvtárból olvasott összes könyv és az otthonról olvasottak hogyan oszlanak meg irodalomcsoportonként.

	Értékes irodalom	Lektűr	Ism. terj.	Szakirod.
Közm.kvt. -ből	64%	6%	25%	5%
Házikvt. -ből	65,8%	10,2%	19,6%	4,4%

A két könyvtártípus funkciója között a fenti adatok alapján nincs alapvető különbség.

Ha irodalomcsoportonként vesszük 100%-nak az egytipusu olvasmányokat és azt vizsgáljuk, hogy mekkora hányaduk kerül ki könyvtárból és mekkora saját anyagból, a következő kép alakul ki:

	Értékes irodalom	Lektűr	Ism. terj.	Szakirod.
Közm.kvt. -ből	58,4%	46,1%	64,9%	62,5%
Házikvt. -ből	41,6%	53,9%	35,1%	37,5%
	100%	100%	100%	100%

Ebből világosan kitűnik, hogy több ismeretterjesztő és szakirodalmat olvasnak könyvtárból, mint saját gyűjteményből. Az ismeretterjesztő irodalom nagyobb könyvtári olvasottsága bizonyos mértékig e könyvek jellegével függ össze. Ha az olvasó szakmájához, hobbyjához kapcsolódó irodalomról van szó, remélhetőleg megvásárolja saját könyvtárába is. (S ettől lenne a házikönyvtár élő, a tulajdonosa számára igazán kihasználható.) Abban az esetben viszont, ha valami egyszeri, esetleg gyakorlati ismeretre, adatra van szüksége, pl. sajátkezüleg ujtja fel lakását, emiatt nem veszi meg feltétlenül a falfestés, tapétázás, mázolás összes variációját tárgyaló kötetet. A könyvtárban a témát többfajta megközelítésben és különböző mélységig tárgyaló művek közül keresheti ki a számára legmegfelelőbbet. A könyvtárhasználat által idővel tudatosan a többirányú tájékozódás lehetősége, igénnyé válik, s ez jó irányban befolyásolja saját könyveinek kiválasztásában is.

A lektűr könyvtári olvasásának aránya talán nem véletlen, mivel egy könyvtárban nyilvánvalóan több az irodalom, mint a lektűr. (A helyi könyvtárban évek óta tendenciózusan minimális mennyiséget vásárolunk ebből az anyagból, tehát objektíve is indokolt a kisebb százalék.) Az olvasott értékes szépirodalom nagyobb részét a könyvtárból szerezték be. Közművelődési könyvtárról lévén szó, ez még nem mond ujszerűt.

Vizsgáljuk meg, hogy milyen megoszlást mutat - beszerzési forrás szerint - a modernnek és klasszikusok aránya.

	Modern irodalom	Klasszikus irodalom
Közm. kv. -ból	61%	48%
Házikvt. -ból	39%	52%
	100%	100%

A házikönyvtárak tartalmi összetételének értékelésénél láttuk, hogy a modern irodalom meglehetősen kis részét alkotja az állománynak. E ténynek s a fenti 61%-nak magyarázatát abban látom, hogy akiknél az érdeklődés a modern irodalomra is kiterjed, igényüket elsősorban a könyvtári anyagból elégitik ki. Ezért jellemző, hogy a modern művek olvasottsága a könyvtári tapasztalatok szerint jó, de nem minden olvasó jut el oda, hogy ezt az irodalmat vásárolja is. Ezt bizonyítja az is, hogy a legutóbb vásárolt könyveknek mindössze 14,2%-a modern irodalom.

A HÁZIKÖNYVTÁRAK "SZÁRMAZÁSA" ÉS HASZNÁLATA

Ha a közkönyvtári gyűjtemények hatékonyságát vizsgáljuk, az állomány minőségi összetételén és korszerűségén kívül az igénybevétel mértéke adhat jellemző képet a könyvtár munkájáról. Ugyanez - némi módosítással - a házikönyvtárakra is vonatkozik. Módosítással, hiszen a házikönyvtárak gyarapítása nem mindig olyan módszeres és tervszerű, mint a közkönyvtáraké, a beszerzési forrásoknál pedig olyan - a tulajdonoson kívül álló - tényezők is befolyásolják a gyűjtemény alakulását, mint pl. az öröklés vagy ajándékozás. Ezek a tényezők az alábbi módon érvényesültek a vizsgált házikönyvtárakban:

ajándékozás	9%
öröklés	12%
vásárlás	<u>79%</u>
	100%

Az örökölt és ajándékba kapott könyvek aránya tehát elenyésző a tudatosan gyarapított állományhoz képest.

Sokat elárul a házikönyvtárak szerepéről az is, hogy melyek azok a könyvek, amelyeket legtöbbször levesznek a polcra olvasgatni, nézegetni, böngészgetni. A kapott válaszok összesítéséből kiderül, hogy a házikönyvtárak leggyakrabban használt része a szak- és ismeretterjesztő irodalom.

n = 111

szak- és ism.terj.irodalom	38%
lexikonok, kézikönyvek	25%
versek	18%
szépirodalom	16%

Amint ebből a vizsgálatból is kiderül, több különbség tapasztalható a két könyvtártypus funkciói között, mégsem mondhatjuk, hogy szervesen kiegészítik egymást.

Gyarapítását tekintve jelenleg azonos tendenciák érvényesülnek mindkétben. A könyvek felhasználását vizsgálva, azonban kiderül, hogy a házikönyvtárak akkor tudnának valódi funkciójuknak megfelelni, ha az alapvető és legkedveltebb szépirodalom mellett az eddiginél nagyobb arányban kapnának helyet a családtagok általános tájékozódásához és napi munkájához nélkülözhetetlen, kézikönyv jellegű művek. Így tehetne eleget a családi könyvtár az "alapozó" feladatoknak, a közművelődési könyvtár pedig nem annyira pótló jellegű lenne, hanem tágabb és mélyebb gyűjtőkörével, a tájékozódás másodlagos segédeszközeivel magasabb szinten elégíthetné ki a művelődési igényeket.

A könyvtárak sokat tehetnének ennek a tudatosításában és elősegítésében. Nagyobb propagandát fejthetnének ki a könyvpiacra való tájékozódás, elsősorban könyvtári segédeszközeinek megismertetésével (Könyvvilág, Új Könyvek, Kiadói előrejelzések stb.) és a házikönyvtár gyarapításához tanácsadó szolgálat bevezetésével. Természetesen mindezt színvonalas könyvtári állomány és jó olvasószolgálati munka mellett teheti, ami változatlanul a legjobb propaganda.

JEGYZETEK

1. A Balatonalmádi Könyvtárra vonatkozó statisztikai adatok az 1971-es állapotokat tükrözik, mivel a vizsgálatot ebben az időben kezdtem.
2. A lektűr terminust a különösebb irodalmi igény nélkül íródott szórakoztató könyvek (pl. krimi) esetében használom.
3. KAMARÁS István: A munkások és az olvasás. Bp. 1969, NPI. 177.1.
4. A modern kategória az értékes "mai" irodalomra vonatkozik.
5. KAMARÁS István: Az olvasó munkásért. Bp. 1971, NPI. 33.1.